

Programma voor de maanden jan en febr

In verband met de coronamaatregelen is het niet zeker dat onderstaande activiteiten doorgang kunnen vinden. Kijk altijd voordat u wilt deelnemen aan een activiteit op onze website www.ivn.nl/afdeling/baarlo-maasbree voor de meest actuele informatie!!

- Zo. 16 jan. Vogelexcursie wintervogels. We vertrekken om 8.30 uur vanaf de P-plaats bij de Geldmaat aan de Napoleonsbaan Zuid 1 in Baarlo. We rijden met de auto naar de grindafgraving in Kessel en vervolgens naar de WML plassen in Heel. Neem uw verrekijker mee!
- Zo. 13 feb. Excursie naar het Meerlebroek in Beesel. We vertrekken om 9.00 uur vanaf de P-plaats bij de Geldmaat aan de Napoleonsbaan in Baarlo. In het Meerlebroek is onlangs een nieuwe vogelkijkhut gerealiseerd, dus neem uw verrekijker mee!

Website: www.facebook.com/ivnbaarlomaasbree
e-mail adres: www.ivn.nl/afdeling/baarlo-maasbree
IVN-baarlo-maasbree@hotmail.com

Voor € 20,- per jaar bent u lid. U kunt dan meedoen met alle activiteiten en u ontvangt maandelijks ons krantje met info en het programma.

Bestuur:

Piet Mölling 077-3547179
Els van Knippenberg 077-4772315
Wil Holtackers 077-4771957
Anne-Mieke van Deynen 077-3820904

Rabobank
Venlo e.o.

De winterwandeling is helaas niet door kunnen gaan, hier volgen enkele leuke natuurweetjes die we tijdens de wandeling waren tegengekomen.

Gele trilzwam

Hoewel de gele trilzwam doorgaans wordt aangetroffen op rottend hout (dode takken die nog aan de boom zitten, gevallen takken of dode wortels) is het geen saprotrofe soort, maar een parasiet die het mycelium van schorszwammen aantast zoals de paarse eikenschorszwam, de orangerode schorszwam en de gele korstzwam. Het geleiachtige vruchtlichaam is glanzend geel tot knaloranje van kleur en kan flink groot worden. Jonge trilzwammen zijn oranje van kleur, oudere exemplaren worden geler, wat meer doorschijnend. Gele trilzwammen zijn de laatste jaren sterk in aantal toegenomen, vermoedelijk omdat de soort positief reageert op zachte winters en op een toename van de stikstofbelasting.

Kopjesbekermos groeit op voedselarme droge plaatsen, dat kan op zandgrond zijn, maar ook op dood hout en bomen.

Bekermos is geen mos maar een korstmoss; een samenlevingsverband (symbiose) tussen een schimmel en een alg. De schimmel bepaalt het meest de vorm en zorgt voor de opname van water en zouten. De alg is verantwoordelijk voor de kleur van het korstmoss en in de groene algen vindt fotosynthese plaats.

Door deze samenwerking kunnen beide organismen overleven. De meeste korstmossen kunnen leven van wat in de lucht voorkomt en zijn daardoor ook erg gevoelig voor luchtverontreiniging. Samen kunnen de alg en de schimmel op extreme standplaatsen (zoals stenen) groeien, waar ze zich in hun eentje nooit zouden kunnen vestigen. Verspreiding van de sporen gebeurt op een heel bijzonder manier. In het bekertje van het Bekermos past precies een regendruppel, de sporen verspreiden zich in de regendruppel. Wanneer er weer een regendruppel in de beker valt spat de eerste druppel uit elkaar en daardoor worden de sporen gelanceerd.

De gewei is een kleine, knotsvormige zwam en aan de bovenkant komen vaak vertakkingen voor, waardoor de gelijkenis met een gewei ontstaat. Deze zakjeszwam is te vinden op dode takken, houtsnippers en stronken van loofbomen. Zakjeszwammen ook Ascomyceten genoemd, danken de naam aan de sporenzakjes, de karakteristieke voortplantingsstructuren die microscopisch waarneembaar zijn. Bij de zakjeszwammen worden sporen gevormd die, als de druk in de zakjes te groot wordt, over een aanzienlijke afstand weggeschoten worden. Zakjeszwammen spelen een belangrijke rol in veel ecosystemen, bijvoorbeeld als schimmelpartner in korstmossen. De vruchtlichamen van zakjeszwammen vormen voedsel voor verschillende dieren, van insecten en slakken tot knaagdieren en grote zoogdieren als reeën en wilde zwijnen. De gewei komt zeer algemeen voor gedurende het hele jaar. De zwam is te vinden op dode takken en stronken, vrijwel uitsluitend van loofbomen. In Nederland is het een zeer algemene soort.

Peervormige stuifzwam

Binnen de groep van de stuifzwammen is de peervormige stuifzwam een buitenbeentje. In tegenstelling tot andere stuifzwammen groeit hij namelijk niet op de grond maar op dood hout, vooral van de beuk. De paddenstoel verschijnt meestal op boomstompen maar soms ook op afgevalen dikke takken. In jonge toestand wanneer de vruchtlichamen een diameter van enkele millimeters hebben zijn ze bedekt met korte kegelvormige "wratten", die echter spoedig afvallen. In volgroeide toestand lijkt de zwam op een peer die met zijn steeltje aan het hout is gehecht.

Van wit of gedeeltelijk wit wordt de paddenstoel uiteindelijk helemaal bruin en krijgt een donkere plek aan de top, waar zich tenslotte een opening vormt die de sporen vrijlaat.

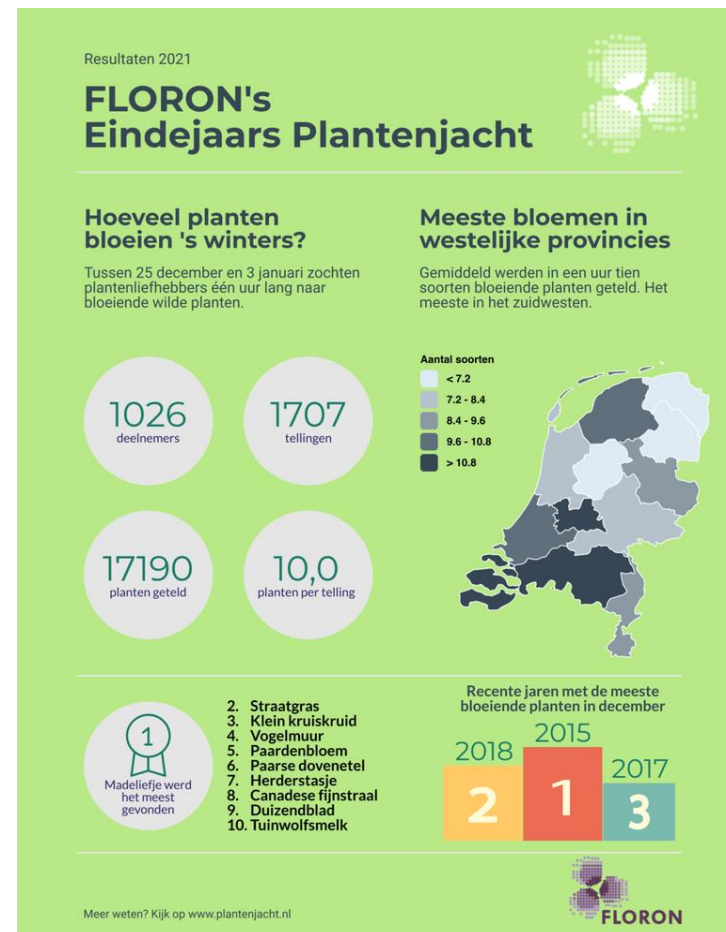
Dood hout wordt gekoloniseerd via de lucht, door middel van kiemende sporen. Behalve door de wind kunnen de sporen van de zwam ook verspreid worden door kevers. In jonge toestand, wanneer de sporenmassa in het vruchtlichaam nog helemaal wit is, zijn peervormige stuifzwammen eetbaar, zodra de sporen beginnen te rijpen wordt de paddenstoel ongenietbaar. Jonge stuifzwammen worden in de natuur door kleine zoogdieren (eekhoorns, ratten, muizen) gegeten. Het opsnuiven van de sporen van rijpe stuifzwammen is gevaarlijk. Snuffelende honden kunnen er een ernstige en in sommige gevallen zelfs een dodelijke longaandoening door oplopen. De Latijnse naam van deze zwam is Lycoperdon pyriforme. Pyriforme betekent Peervormig en Lycoperdon betekent grof vertaald 'wolfscheet'. Hetgeen betrekking heeft op de sporenwolk en wellicht ook op de onaangename gasachtige geur van de paddenstoel.

Resultaten Eindejaars Plantenjacht 2021

Tijdens de jaarlijkse telling van planten in de kerstvakantie werden dit jaar erg weinig winterbloeiers gevonden. De recordwarmte tijdens oud en nieuw kon de vrieskou eerder in december niet meer goed maken. Toch vonden de duizend deelnemers aan de Eindejaars Plantenjacht 549 verschillende soorten planten in bloei.

In de top drie staan Madeliefje (1204 keer geteld), Straatgras (1162) en Klein kruiskruid (986). De top tien van meest gevonden winterbloeiers bestaat net als eerdere jaren uit soorten die het grootste deel van het jaar of jaarrond bloeien. Tijdens milde winters of op zonnige en windluwe plekken zijn deze soorten in staat hun bloei te rekken.

Voor meer informatie: kijk op www.plantenjacht.nl

Eindejaarsplantenjacht

Op zoek naar bloeiende planten is de winter!
IVN Baarlo-Maasbree heeft meegedaan aan de Eindejaarsplantenjacht van FLORON die deze winter voor de achtste keer werd georganiseerd.

FLORON (Floristisch Onderzoek Nederland) zet zich al ruim 30 jaar in voor onderzoek naar en bescherming van de Nederlandse wilde flora. Van eerste kerstdag tot 3 januari gingen plantenliefhebbers overal in Nederland op zoek naar bloeiende planten.

In één uur vonden we de volgende 15 bloeiende wilde plantensoorten in Baarlo:

Madeliefje, Paardenbloem, Straatgras, Klein kruiskruid, Vogelmuur, Herderstasje, Paarse dovenetel, Tuinwolfsmelk, Vroegeling, Kluwenhoornbloem, Kleine veldkers, Bezemkruiskruid, Reigersbek, Reukeloze kamille en Hazelaar.

De mol

Vaak hebben we het in ons krantje over vogels. Laten we het vandaag eens hebben over een zoogdier; de mol, een alledaags beest waarvan we de sporen tegenkomen in veld en beemd.

De mol is een zoogdier, niet groot, 10 tot 15 cm lang, met staart 4 cm langer en die voornamelijk onder de grond leeft.

Het leefgebied strekt zich uit over geheel Europa en de dichtheid van het dier wordt bepaald door de voedselrijkdom in losse grond, weiden, akkers, tuinen en loofbossen. Met name ons land is een ideaal gebied voor een grote populatie van mollen.

Om te foerageren gebruikt de mol zijn beide voorpoten. Deze zijn, met zijn lange nagels, zeer breed in verhouding tot de rest van het lichaam. Met deze sterke poten graaft hij lange gangen als hij op zoek is naar voedsel. De gangen kunnen wel 150 meter lang worden.

Bij het zoeken naar voedsel laat de mol zich leiden door zijn tastzin. Hij heeft niet alleen tastharen op zijn snuit, maar over zijn hele lichaam. Men moet zich voorstellen, dat de prooi tijdens het graven van de gangen naar onderen valt en door de mol direct geconsumeerd wordt.

Bij het graven van de gangen ontstaan de zgn. molshopen die in veel gevallen de voorraadskamer worden voor de mol en zijn jongen.

In de gangen op 50 cm diepte maakt de mol een nest voor de komende jongen. De nestkamer wordt bekleed met bladeren en mos.

Het voortplantingsseizoen loopt van maart tot juni en het aantal jongen dat wordt geboren bedraagt 2 - 7.

Zoals bij zo veel soorten het geval is, worden bij de mol de jongen na 9 weken verstoten en moeten ze naar boven naar buiten om een eigen territorium te zoeken. Zij zijn dan bovengronds vaak prooi van roofvogels (buiserd), uilen, reigers en katten.

Gangenstelsel van mollenfamilies kunnen omvangrijk zijn en worden bepaald door het aantal dieren en uiteindelijk door de voedselrijkdom in het gebied. Territoria van mollen kunnen wel 3000 m² bedragen.

Het voedsel voor mollen is dierlijk, met name regenwormen, larven van insecten, spinnen, maar ook gewervelde dieren (jonge muizen). De mol heeft nogal wat nodig om te kunnen leven, 50% van zijn lichaamsgewicht. De mol komt in heel Europa (in enkele kleine gebieden niet) tamelijk veel voor en is niet bedreigd.

Het dier is niet beschermd. En het hoeft ook niet. Ze worden bij de duizenden gedood, meestal in agrarische gebieden. Maar de reproductie is zo groot, dat hier sprake is van een balansfunctie. *(vervolg volgende bldz.)*

Men kan verder vaststellen, dat de mol een nuttige functie heeft in het landschap. Hij houdt de insectenbalans in de grond in stand.

Visueel beschouwd: Als je een bloemrijke weide bekijkt zie je in de regel een aantal molshopen, een bewijs dat in de bodem de nodige insecten leven dienend als voedsel voor de mol. Dit in tegenstelling tot de ‘groene leegte’ van een veld vol Engels raaigras, dat vergeven is van de pesticiden zonder het nuttig dier; de mol!

Piet

Ieder jaar organiseert Vogelbescherming Nederland in de maand januari de Nationale Tuinvogeltelling. Dit jaar vindt de telling plaats op 28, 29 en 30 januari 2022.

Iedereen kan aan deze telling meedoen, maar eerst vertellen we wat het doel is van deze activiteit.

De Nationale Tuinvogeltelling is het grootste citizen science project van Nederland. Vogelbescherming organiseert de telling samen met Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Men wil graag weten, welke aantallen en soorten vogels in de Nederlandse tuinen, landelijk, per provincie en per gemeente aanwezig zijn. De resultaten worden vergeleken met die van voorgaande jaren en van andere tellingen en zo krijgt men een goed beeld. Met de verzamelde gegevens van vele waarnemers kan de Vogelbescherming bepalen, hoe onze tuinvogels het beste geholpen kunnen worden.

Reden, dat de telling in de winter wordt gehouden, is dat juist dan de vogels beschutting en voedsel in tuinen zoeken.

De Tuinvogeltelling gaat onder alle omstandigheden door. Dus ook bij regen en sneeuw en als er nauwelijks een vogel is te bekennen. Het tellen zelf duurt niet lang. Een half uur is genoeg en de meeste vogels kun je waarnemen in de vroege morgenuren. Het hoogste aantal vogels van een soort dat je tegelijkertijd in de tuin ziet, wordt genoteerd.

Kijk voor meer informatie op:

<https://www.vogelbescherming.nl/tuinvogeltelling>

We wensen jullie veel succes bij dat half uurtje tellen en noteren!

Aziatische hoornaar in opmars

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve exoot die sinds een aantal jaren vooral in Zuid-Nederland wordt aangetroffen. De hoornaar is schadelijk voor honingbijen, hommelse soorten en andere bestuivende insecten. Afgelopen zomer is deze soort ook in onze omgeving gesignaleerd, onder andere in Steyl.

©Albert de Wilde

©D. & J. Oostveen

Hoe herkent u een Aziatische hoornaar?

De Aziatische hoornaar is tussen de 2 en 3 cm lang, heeft een zwart borststuk, heeft zwarte antennes, een geel uiteinde aan de poten, het achterlijf heeft 2 smalle en 1 brede oranje band, de koningin en werkster zijn ongeveer even groot.

Hoe herkent u de Europese hoornaar?

De Europese hoornaar is tussen 3 en 4 cm lang, heeft een roodbruin borststuk, heeft roodbruine antennes en roodbruine poten, het achterlijf heeft brede gele banden en de koningin is een stuk groter dan werksters.

Hoe herken je het nest van de Aziatische hoornaar?

De Aziatische hoornaar maakt 2 nesten. Eentje in het voorjaar en eentje in de zomer.

In april wordt de koningin wakker uit haar winterslaap en bouwt haar eerste nest. Dit voorjaarsnest zit vaak op een beschutte plek, zoals in een spouwmuur, in een schuur, onder de carport, in de overkapping, of in een nestkastje.

Het nest is niet te onderscheiden van het voorjaarsnest van de Europese hoornaar. U herkent het door te kijken naar de werksters van de Aziatische hoornaar die uit het nest kruipen.

In de zomer wordt het voorjaarsnest te klein en zoeken de hoornaars een plek voor het zomernest. Ze maken hun nieuwe nest hoog in de bomen vlak onder de top van de boom, meestal rond, maar soms peervormig. Met een verrekijker is de buitenkant van het nest duidelijk herkenbaar als een “papieren” wespennest.

Hoe kunt u de waarneming melden? Maak een foto van de hoornaar en onthoud de locatie. Controleer of uw waarneming inderdaad een Aziatische hoornaar is en geef uw melding door via waarneming.nl.

2022 Het jaar van de merel

Het gaat niet goed met de Merel, een van de talrijkste vogels in ons land. De afgelopen jaren nemen de aantallen gestaag af. In het Jaar van de Merel gaan we op zoek naar oorzaken. Om meer te weten te komen over de invloed van voedsel, start op 1 januari 2022 de Merel- en Bessentelling. Iedereen kan het hele jaar door meedoen.

De Merel is een van de meest talrijke broedvogels van Nederland. Sinds Merels de menselijke omgeving verkenden als broedgebied, hebben ze zich hier met zeer groot succes op aangepast. Toch neemt de Merel in recente jaren sterk af. Vanaf 2016 zelfs met bijna dertig procent. De recente uitbraak van het usutu-virus speelt hier zeker een rol in, maar er is meer aan de hand. Zo laten Merels in de stad en in de bossen op arme zandgronden al langer een achteruitgang zien. Het is niet goed bekend waarom. Speelt een vermindering van de hoeveelheid groen in de stad misschien een rol en is er daardoor te weinig voedsel beschikbaar? Met de Merel- en Bessentelling proberen we daar meer over te weten te komen.

Iedereen kan meedoen met het onderzoek. Een paar keer per week even in de tuin kijken is al voldoende. Je telt de Merels in je tuin, op het balkon, of in het plantsoen waar je op uitkijkt. Elke week noteer je op onze website het maximum aantal merels dat je tegelijkertijd gezien hebt. En je vinkt aan waar ze van aten. Zaten ze in de sierappel? Wroetten ze in het gazon? Of lieten ze de lijsterbes deze week links liggen? Eenmalig registreer je welke voedselbronnen voor de merel allemaal in je tuin aanwezig zijn, zoals gazon, verschillende soorten besdragende heesters, of fruit. Gedurende heel 2022 kun je wekelijks tellen. De resultaten van de telling geven waardevolle informatie over welke voedselbronnen door het jaar heen belangrijk zijn voor de Merel. De uitkomst van het onderzoek geeft dan ook direct praktische informatie over hoe je je tuin zo merelvriendelijk mogelijk inricht.

Het Jaar van de Merel is een gezamenlijk project van Sovon en Vogelbescherming Nederland. Kijk op Jaarvandemerel.nl voor meer informatie en om je aan te melden voor de telling.

Het Winterkoninkje

Winterkoningen zijn wél koning van de vogels, maar helemaal geen koning van de winter. Sterker nog, tijdens een strenge vorstperiode kunnen ze massaal doodgaan. Gelukkig volgt na zo'n strenge winter een ware bevolkingsexplosie van winterkoningen.

Helpt u ze de winter door?

Een oud Nederlands volksverhaal gaat dat de winterkoning koning der vogels werd door een list. De vogels vonden dat ze een koning nodig hadden, net als de landdieren. Wie het hoogst zou vliegen, mocht het worden. De arend won, niemand maakte een schijn van kans. Maar die slimme winterkoning zat óp de arend en vloog vanaf zijn rug omhoog toen de arend echt niet meer kon. Zo vloog de winterkoning het hoogst.

De andere vogels vonden het niets dat dat kleine, bruine mormel koning werd en hielden zich niet aan de afspraak. De winterkoning moest vluchten voor zijn leven en verstopte zich in een hol. De uil zou het voor altijd bewaken, maar hij viel in slaap. Toen ontsnapte de winterkoning en riep: "Koning ben ikkik-kik-kik-kik". Toch is hij nog altijd bang voor zijn onderdanen en durft alleen te roepen als hij zeker weet dat er geen andere vogels in de buurt zijn. De winterkoning dus: klein, parmantig en wát een geluid komt eruit! Maar winterhard is hij niet. Massale sterfte komt dan ook voor tijdens strenge winters.

Winterkoningen trekken niet zuidelijk, maar overwinteren hier. Genoeg eten vinden om warm te blijven is dan erg moeilijk voor deze insecteneters. Niet voor niets zetten ze alles op alles om zoveel mogelijk jongen groot te brengen in het voorjaar.

Een ware bevolkingsexplosie van miljoenen jonge winterkoninkjes volgt in het broedseizoen. Dat gaat zo: mannetje winterkoning maakt flink wat nesten, een stuk of zes, en het vrouwtje kiest de beste. Daarna gaan ze paren, eieren leggen en broeden. Niets aan de hand op het eerste gezicht, maar zodra dat vrouwtje zit te broeden, gaat het mannetje vrolijk op zoek naar meer echtgenotes! Hij heeft tenslotte nesten zat.

Op die manier heeft de winterkoning soms wel drie nesten tegelijk in gebruik. Maar dat is niet alles. Als de jongen zijn uitgevlogen, begint hij weer opnieuw. Vaak met andere vrouwtjes, terwijl de echtgenotes uit het eerste huwelijk een tuintje verder zitten te broeden bij de buurman. Die vrouwtjes hechten blijkbaar net zo min aan een duurzame relatie.

Wat kunt u doen om de winterkoning te helpen?

Voer op een paar beschutte plekjes op de grond. Ze houden niet van hoge voerplekken. Het liefst eten ze gevriesdroogde meelwormen of andere insectenmengsels, maar bij nood stappen ze ook over op zaadjes.

Hang een nestkastje op voor winterkoningen. Ze broeden er zelden in, maar gebruiken het wel als beschutte rustplek.

Tekst: Vogelbescherming Nederland

Uniek broedgeval in Maasbree/Baarlo

In het werkgebied van onze IVN hadden we afgelopen jaar een broedgeval van de **Rode Wouw (Milvus milvus)**.

Deze roofvogel is ruim 60 cm groot en heeft een spanwijdte van ca. 160 cm. Hij is roodbruin en de kop is duidelijk lichter, de bruine staart is diep gevorkt en door het kantelen van deze staart stuurt hij tijdens het vliegen. De onderkant van de vleugel is donkerder echter wel met witte blokken op de binnenste handpennen (zie ook de foto van Geert Lamers)

De Rode Wouw komt vrijwel alleen in Europa voor en de populatie omvat volgens een ruwe schatting zo'n 75.000 tot 100.000 exemplaren. In Duitsland zit ongeveer 30% van deze vogels en vanaf Zweden, via de lijn Duitsland, België, Frankrijk en Spanje hebben we het verspreidingsgebied. In Wales hadden we ook nog een ge-isoleerde groep zitten die middels een herintroductieprogramma in Engeland, Schotland en Ierland fors is uitgebreid. Daarnaast een wat kleinere populatie in Oost-Europa en op de Balkan. Het grootste gedeelte van de Rode Wouwen overwintert jaarlijks in Noord-West Spanje.

In Nederland hadden we ruim 40 jaar geleden het eerste broedgeval maar vanaf 2015 lijkt het aantal broedparen te groeien. De afgelopen jaren ca. 10 paar en dit jaar lijkt de groei door te zetten met zelfs een broedpaar in Maasbree/Baarlo. Het grootste gedeelte van de nesten vinden we in Zuid-Limburg en in Overijssel en Gelderland. In Noord-Limburg moeten we terug naar 1981 en 1983 voor een mogelijk broedgeval nabij Afferden.

In de laatste week van maart en de eerste week van april vloog een Rode Wouw 4 maal over mijn tuin en ik begreep van mijn burens dat hij ook de andere dagen regelmatig gezien was. Niet trekkend maar duidelijk jager, op zoek naar aas of kleine zoogdieren of vogels. Dit moest een broedgeval in de directe omgeving betekenen.

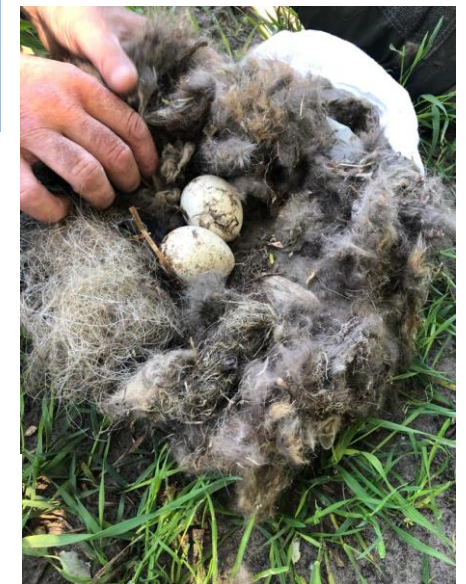
Op waarnemingen.nl opgezocht en gekeken waar in de directe omgeving de Rode Wouw gespot was. Samen met de collega's van Vogelwerkgroep 't Hokske de waarnemingen op vervaagd laten zetten (alleen de eigen waarnemingen zijn dan nog zichtbaar voor je). Ook de rode wouwen-specialist bij uitstek.nl. Stef van Rijn er bij betrokken. We stonden op het punt om het nest te gaan zoeken toen een bevriende vogelaar melding maakte dat hij het nest ontdekt had.

Maar een kleine groep vogelliefhebbers was op de hoogte van deze bevindingen. Begin juni bleek echter dat het nest verlaten was. Bij controle eind juni bleek ook dat het broedgeval al mislukt was in de eileg-fase in april en dat beide eieren onbevruucht waren.

Zo zitten hoogte- en dieptepunten in het leven van een vogelaar dicht bij elkaar!

Jan Peeters

PS: De locatie van het nest en de hierboven genoemde vogelaars worden niet genoemd omdat de kans groot is dat het paartje volgend jaar in de directe omgeving weer kan terugkeren. Deze roofvogel is gevoelig voor verstoring en dat is de reden om e.e.a. geheim te houden. Mochten jullie meerdere keren een Rode Wouw zien in het voorjaar 2022 laat het me dan weten.

*De onbevruuchte eieren.
Eigen foto*